

ВІДГУК

офіційного опонента доктора медичних наук, професора Головка Тетяни Сергіївни на дисертацію Сібіханкулова Артура Хасбійовича «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброякісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу», подану до офіційного захисту в спеціалізовану вчену раду Д 26.560.01 при Національному інституті раку МОЗ України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.23 – променева діагностика та променева терапія.

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ОБРАНОЇ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

Актуальність роботи визначається збільшенням частоти ектопії шийки матки серед жінок репродуктивного віку, на тлі яких спостерігаються цервіцити, гіперплазія ендочервіксу, поліпи, ендометріоз, лейоміома, дисплазія і рак. Відомо, що кольпоскопія і цервікоскопія поки ще залишаються основними методами діагностики різних захворювань шийки матки. Однак вони не дозволяють візуалізувати глибокі шари ендочервіксу, строми шийки матки. В існуючій літературі по використанню трансвагінального ультразвукового дослідження для діагностики захворювань шийки матки найбільшу кількість робіт присвячені раку. Серед фахівців зберігається скептичне ставлення до застосування ультразвуку в діагностиці патології шийки матки з переважними змінами в області зовнішнього зіву і ендочервіксу.

В сучасній радіології реальні можливості трансвагінальної ехографії в діагностиці таких фонових захворювань шийки матки, як ектопії, цервіцити, гіперплазії не вивчені. Не розроблено чітких ехографічних критеріїв циклічних змін в ендочервіксу, диференційно-діагностичних ознак різних варіантів гіперплазії ендочервіксу, інтраепітеліальної неоплазії.

Для досягнення поставленої мети Сібіханкулов Артур Хасбійович чітко визначив задачі дослідження. Вони включають: розробку методики візуалізації зовнішнього зіву і перехідної зони шийки матки; вивчення кількісних та якісних параметрів ендocerвікеу і всієї шийки матки в різних періодах менструального циклу; порівняння даних кольпоскопії і трансвагінальної ехографії в діагностиці ерозії шийки матки, визначення найбільш значущих ехографічних ознак ускладненої ектопії цервікеу; визначення найбільш значущих ехографічних ознак різних форм хронічних цервіцитив; розробку способу діагностики ступеня гіперплазії ендocerвікеу та диференційно-діагностичні критерії доброякісних захворювань шийки матки.

Дисертаційна робота А.Х. Сібіханкулова є ініціативною і має державну реєстрацію № 0114U006462, код за СДРПОУ (ідентифікаційний номер) 01896872.

Таким чином, актуальність дисертаційної роботи Артура Хасбійовича Сібіханкулова на тему “Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброякісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервікеу” не викликає сумніву.

2. СТУПІНЬ ОБГРУНТОВАНOSTІ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ, ЇХНЯ ДОСТОВІРНІСТЬ І НОВИЗНА, ПОВНОГА ЇХНЬОГО ВИКЛАДУ В ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЯХ

Значний клінічний матеріал і сучасні методи дослідження, використані автором роботи, стали обґрунтуванням основних наукових положень та достовірності висновків і практичних рекомендацій. Особливо важливим є визначення кількісних параметрів циклічних змін ендocerвікеу в залежності від періоду менструального циклу жінок репродуктивного періоду, вивчення ехографічних ознак істинної і

псевдоерозій шийки матки за допомогою високочастотного трансвагінального датчика за власною методикою.

Робота написана за класичною схемою, складається з вступу, огляду літератури, характеристики матеріалу і методів дослідження, власних досліджень (розділи 3.1-3.6), аналізу отриманих результатів, висновків та списку використаних літературних джерел. Вступ достатньо повно відображає всі питання, на яких зосереджена увага автора.

Огляд літератури займає 20 сторінок, ґрунтовно висвітлює найважливіші проблеми діагностики фонових захворювань шийки матки, також потребує орфографічної правки, але з огляду літератури логічно визначаються ключові задачі, поставлені автором дослідження.

Розділ “Загальна характеристика клінічного матеріалу і методи дослідження” дає повну уяву про групи обстежених пацієнтів, повно висвітлює особливості методик обстеження, використаних автором. З роботи видно, що більшість ультразвукових заключень були звірені з результатами кольпоскопії, цитологічного дослідження, а запропоновані сонографічні параметри циклических змін ендочервікеу з результатами ультразвукового моніторингу. Даний розділ бажано краще відформатувати, виправити помилки та русизми, в т.ч. під рисунками.

Розділи 3.1-3.6 присвячені вивченню загальних сонографічних ознак фонових захворювань шийки матки, в діагностиці яких використовувалися власні методики, розроблені автором. Слід відмітити, що після кожного розділу надавалось досить вагоме відображення викладеного матеріалу в наукових публікаціях та патентах.

В розділі 3.1. детально представлені кількісні та якісні параметри змін нормальної шийки матки, особливо ендочервікеу, в різні періоди менструального циклу. Встановлено, що найбільші зміни в ендочервікеу відбувається на 12-14-е дні менструального циклу.

Розділ 3.2. присвячено вивченню можливостей трансвагінальної ехографії в діагностиці ерозії (істинної і псевдоерозій) шийки матки у жінок репродуктивного віку. Порівняння результатів трансвагінальної ехографії з даними кольпоскопії показало досить високу чутливість (87,0%) і точність (79,3%) ультрасонографії, що дозволяє рекомендувати її як первинний скринінговий метод.

В розділі 3.3. показані можливості ехографії в діагностиці гострого цервіциту, що в попередній літературі не було представлено. Автором описані основні ультразвукові ознаки гострого запалення слизової шийки матки як в сірошкальному, так і в доплерівському режимах.

Розділи 3.4.-3.5. присвячені вивченню диференційно-діагностичних ультразвукових ознак хронічного цервіциту в залежності від переважної локалізації запального процесу. Показано перевагу ультразвукового дослідження перед кольпоскопією у виявленні змін в глибоких шарах ендocerвіксу і стромі шийки матки. Встановлено, що в ранній проліферативній фазі циклу поєднання неоднорідності структури, підвищена ехогенність, наявність неправильної форми дрібних кістозних порожнин і гіперехогенних включень, помірної або підвищеної васкуляризації є найбільш вірогідними ознаками хронічного ендocerвіциту.

В розділі 3.6. представлено ультразвукову характеристику таких фоніових захворювань шийки матки, як гіперплазія ендocerвіксу, поліпи цервікального каналу, ендометріоз, дисплазія. Діагностика гіперплазії ендocerвіксу заснована на власній методиці автора. Розроблено кількісні і якісні ехографічні ознаки залізисто-фіброзної і аденоматозної гіперплазії ендocerвіксу. За даними автора при порівнянні ультрасонографії і кольпоскопії в діагностиці CIN I чутливість трансвагінальної ехографії склала 81,8%, специфічність - 50,0%, точність - 76,9%. У всіх описаних розділах ми також рекомендуємо відкоригувати помилки та відформувати текст.

В розділі 4 – «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» переконливо доведено, що виконання поставлених мети і завдань дослідження дозволяє зробити обґрунтовані висновки.

Таким чином у всіх главах велику увагу приділено ролі сучасних ультразвукових методів дослідження, зокрема доплерографії. За допомогою кольорового та енергетичного доплера вивчене кровопостачання ендоцервіксу, субектоцервікса і стромы шийки матки при різних фонових захворюваннях.

Отримані автором результати, висновки та рекомендації базуються на детальному обстеженні достатньої кількості хворих (187 жінок репродуктивного віку) з різними видами фонових захворювань шийки матки, а також 124 осіб контрольної групи (здорових жінок віком 19-45 років) з використанням клінічного, лабораторного, різнопланового ультразвукового дослідження, кольпоскопії, цитологічного дослідження. Обґрунтовано доцільність застосування комплексного ультразвукового дослідження при різних типах фонових захворювань шийки матки.

Всі інструментальні дослідження проведені на сучасній апаратурі, що підтверджує інформативність та достовірність одержаних результатів. Статистичну обробку отриманих результатів проведено традиційними засобами варіаційної статистики, кореляційного аналізу, а також математичним аналізом діагностичної значущості сонографічних показників. Висновки та практичні рекомендації логічно випливають з аналізу отриманих результатів. Вищенаведене підтверджує високий ступінь обґрунтованості основних наукових положень та висновків дисертації.

3. ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основні наукові положення дисертації визначаються новизною. Вперше обґрунтовано і запропоновано новий «Спосіб проведення

трансвагінальної візуалізації зовнішнього зіву і перехідної зони шийки матки”, підтверджений державним патентом на корисну модель (№ 117975), що дає змогу діагностувати ектопії (псевдоерозії) та інші патологічні зміни цієї локалізації. Визначено якісні та кількісні ультразвукові параметри змін ендocerвіксу в різні фази менструального циклу у жінок репродуктивного віку, що дало змогу використовувати їх у диференційній діагностиці його патології. Вперше розроблено “Спосіб діагностики ступеня гіперплазії ендocerвіксу”, підтверджений державним патентом на корисну модель (№ 100859), який дає змогу чітко визначити її наявність, а також проводити диференціальну діагностику з іншими патологічними змінами слизової цервіксу. Вперше розроблено якісні та кількісні ультразвукові критерії доброякісної патології шийки матки, що підтверджено державним патентом на корисну модель “Спосіб ультразвукової диференціальної діагностики патології шийки матки” (№ 118834). Це підвищує ефективність діагностики хронічного цервіциту, цервікального ендометріозу, поліпів. Удосконалено методологію УЗД шийки матки, яка показала високу інформативність при зіставленні з даними кольпоскопії в діагностиці доброякісних захворювань шийки матки.

4. ОЦІНКА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ, ЇЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ В ЦІЛОМУ ТА ІДЕНТИЧНОСТІ ЗМІСТУ АВТОРЕФЕРАТУ Й ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертація (168 сторінок) побудована за класичним зразком, вона містить всі необхідні складові частини (4 глави, глава 3 складається з 6 розділів) з інформацією про стан проблеми на сучасному рівні розвитку науки, невирішені питання, методики виконання оригінальних досліджень, характеристику власних результатів, заключну частину, перелік літературних джерел (235 найменувань, у тому числі 85 -

кирилицею, 150 – латинським шрифтом). Робота ілюстрована 35 таблицями і 40 рисунками.

За темою дисертації опубліковано 22 наукові праці, з них 5 - у провідних фахових виданнях, 5 – у зарубіжних наукових медичних журналах (у тому числі в одному, що індексується в Scopus), вісім тез у матеріалах українських та міжнародних з'їздів, конгресів і конференцій, отримано три патенти України на корисну модель. Все це свідчить про повноту викладення результатів у надрукованих працях.

5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ В ПРАКТИЦІ

Рекомендації, приведені в дисертації, можуть сприяти вдосконаленню ультразвукової діагностики фонових захворювань шийки матки на тлі ектопії цервіксу. Запропоновані сонографічні показники дозволяють відокремлювати стадії патологічного процесу, визначити тактику лікувальних заходів. Використання кольорового, енергетичного і імпульсного доплера дозволяє підвищити діагностичне значення методу при гострому і хронічному цервіциті, гіперплазії ендцервіксу, цервікальних поліпів.

Розроблені автором спосіб проведення трансвагінальної візуалізації зовнішнього зіву і перехідної зони шийки матки, спосіб діагностики ступеня гіперплазії ендцервіксу, спосіб ультразвукової диференціальної діагностики патології шийки матки можуть бути використані у всіх гінекологічних відділеннях районних та міських лікарень, а також для педагогічного процесу на кафедрах променевої і ультразвукової діагностики.

Отримані результати досліджень доцільно використовувати в практичній діяльності кафедр радіології, променевої діагностики та променевої терапії, акушерства і гінекології, анатомії людини вищих медичних навчальних закладів, науково-дослідних лабораторій і центрів,

практичній діяльності лікарів спеціалістів з ультразвукової діагностики, акушерів та гінекологів, антропологів.

6. ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ

Принципових недоліків у дисертації та в авторефераті Сібханкулова Артура Хасбійовича на тему: «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброякісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» не виявлено, проте є декілька уточнюючих запитань та зауважень, які не впливають на загальну позитивну оцінку роботи:

Зауваження.

- У тексті дисертації зустрічається незначна кількість орфографічних та чисто друкарських помилок, а також русизмів, які не впливають на зміст і цінність результатів дослідження;

- За матеріалами дисертації було б бажано видати методичні рекомендації.

При рецензуванні дисертаційної роботи виникли запитання:

1. Термін «трансвагінальна візуалізація» - що мається на увазі – УЗД чи кольпоскопія?

2. Чим відрізняється киста наботкових залоз і рідинні порожнини при хронічних цервіцитах за даними ехографії?

3. Яка основна ультразвукова ознака ендометріозу шийки матки?

7. ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

На підставі проведеного аналізу вважаю, що дисертація Сібханкулова Артура Хасбійовича на тему: «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброякісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» є самостійним завершеним

науковим дослідженням, в якому вирішено актуальну наукову проблему – підвищення ефективності діагностики доброякісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу шляхом розробки комплексу сонографічних критеріїв за допомогою трансвагінального УЗД у режимах сірої шкали і доплерівського картування.

Дисертаційне дослідження А.Х. Сібіханкулова, що подане до офіційного захисту, повною мірою відповідає профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.560.01 при Національному інституті раку МОЗ України та вимогам паспорту спеціальності 14.01.23 – променева діагностика та променева терапія. За актуальністю теми, обсягом виконаного дослідження та глибиною його аналізу, достовірністю висновків і положень, новизною отриманих результатів, теоретичним та практичним значенням дисертаційна робота Сібіханкулова Артура Хасбійовича на тему: «Роль трансвагінальної ехографії в діагностиці доброякісних захворювань шийки матки у жінок репродуктивного віку з ектопією цервіксу» повністю відповідає вимогам щодо кандидатських дисертацій, викладених у пункті 11 Постанови Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України №656 від 19.08.2015 року та №1159 від 30.12.2015 року, №567 від 27.07.2017 року та вимогам Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 року), а її авторка заслуговує наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.23 – променева діагностика та променева терапія.

Офіційний опонент:

Завідувач науково-дослідного відділення
променевої діагностики

Національного інституту раку МОЗ України

доктор медичних наук, професор

Підпис *Головко Т.С.* / Засвідчую
Вчений секретар Національного інституту
раку *Мурбешко А.В.*

Головко Т.С. Головко